

BULLETIN

Power, Politics & Policy

Vincit Omnia Veritas

No. 1, 25 Noiembrie 2019

Editorial Board: Vlad Lupan, Victor Chirila, Liubomir Chiriac, Veaceslav Berbeca, Sergiu Lipcean, Carolina Ungureanu, Eduard Țugui, Veaceslav Ioniță, Ion Tăbârță, Mihai Țurcanu

QUO VADIS, MOLDOVA? Veaceslav Berbeca

Anul 2019 s-a dovedit a fi plin de evenimente politice care au creat speranțe, dar și au derutat cetățenii Republicii Moldova și observatorii internaționali. Formarea coaliției situaționale din iunie între blocul ACUM și PSRM a dat transmis semnalul începutului unor schimbări în administrarea treburilor statului. Observatorii atenți ai proceselor politice au fost oarecum circumspecți față de o colaborare sinceră între ambele părți. Totuși, puțini s-ar fi așteptat ca luna de miere să se întrerupă subit, fără a fi create condițiile unor schimbări ireversibile. Astfel de manevre politice pe seama bunăstării cetățenilor acestui stat inoculează opiniei publice și mai adânc ideea că politicienii moldoveni sunt incurabili și incorrigibili când e vorba de promovarea reformelor politice și economice.

Intenția merită atenție. Demisia guvernului condus de Maia Sandu în urma votării moțiunii de cenzura întoarce Republica Moldova în punctul unde ne aflăm acum șase luni în urmă – în zona obscurului și intereselor de grup. Gravitatea problemei e accentuată de faptul că demisia acestui guvern a venit după într-o perioadă de dezghețare a relațiilor cu UE. Oficialii europeni au mai dat o șansă și au crezut pe cuvânt clasa noastră politică în demersul său de a produce schimbarea mult așteptată în Republica Moldova. Din păcate, am obișnuit deja lumea occidentală, iar ultimele evenimente de pe scena politică confirmă acest fapt, că politicienii moldoveni, în marea lor majoritate, trebuie tratați cu maximă responsabilitate, deoarece nu-și respectă angajamentele luate. După „istoria de succes” a Parteneriatului Estic, Uniunea Europeană a înghețat sprijinul bugetar și asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova. Relațiile bilaterale s-au înrăutățit din cauza eșecurilor de a combate corupția și urmare a încălcării grosolane a principiilor democratice prin anularea rezultatelor alegerilor locale în municipiul Chișinău în 2018.

Evenimentele din iunie 2019, care au culminat cu creația unei alianțe nefirești între blocul ACUM și PSRM, au părut să dea un nou suflu relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. Efectuarea reformelor – în special în domeniul judiciar - a fost argumentul principal al fostei coaliții în demersul său către UE și condiția principală de care a depins sprijinul acordat de UE și lumea occidentală.

Oricare ar fi fost atitudinea față de guvernul demis, acestuia nu i se poate imputa lipsa voinței de a produce reforme importante în mai multe sectoare ale statului. Atitudinea UE față de guvernul Maia Sandu poate fi exemplificată și prin crearea grupului de lucru Project Team Moldova în cadrul Comisiei Europene pentru eficientizarea asistenței europene. Este un instrument prevăzut să accelereze procesul decizional pentru sprijinul de care au nevoie autoritățile moldovenești pentru implementarea reformelor.

Schimbarea puterii din luna iunie 2019 ne-a făcut să vorbim despre revirimentul procesului de integrare europeană în Republica Moldova. Guvernarea a reușit într-o perioadă foarte scurtă să deblocheze relațiile cu Uniunea Europeană. De la numirea în luna iunie a Guvernului Sandu și până la demiterea de la începutul lunii octombrie, UE a acordat sprijin financiar sub forma asistenței bugetare și asistenței macrofinanciare egală cu suma de aproape 83 milioane EURO. Doar o pătrime, adică 20 milioane EURO din această sumă, a fost acordată sub formă de credite.

Relațiile bune cu vecinii – o misiune grea de îndeplinit. Relațiile bune cu partenerii externi constituie un scop fundamental pentru fiecare partid sau coaliție de partide aflate la guvernare. Însă, cine crede că aceste relații se construiesc ușor, pornește pe o pistă greșită. Actuala guvernare are din start un handicap greu de depășit în raport cu ambii vecini – România și Ucraina - și UE.

În primul rând, este vorba de atitudinea reticentă și circumspectă față de o guvernare care este rezultatul demiterii unui guvern reformator. Prima impresie este că actuala putere nu va reuși să depășească una din principalele metehne specifice societății noastre care se rezumă la imitarea instituțiilor occidentale fără implementarea standardelor acestora. Adică, importăm instituții europene, dar continuăm să aplicăm instrumente informale care favorizează corupția și clientelismul. Principiul condiționalității rămâne a fi elementul definitoriu pentru relațiile noastre cu Uniunea Europeană. Declarația candidatului la postul de comisar european pentru extindere, Oliver Varhelyi, că asistența financiară a UE acordată Moldovei va fi suspendată dacă nu vor continua reformele din țară, confirmă această teză. UE nu va înceta să sprijine Republica Moldova după schimbarea guvernului, dar orice deviere de la angajamentele stabilite va fi taxată prin suspendarea sprijinului politic și financiar.

În al doilea rând, politicienii moldoveni au obișnuința nu foarte reușită de a face declarații sau acțiuni de uz intern, care, însă, sunt total neinspirate în raport cu statele sau persoanele străine vizate. Astfel de declarații gratuite pot fi uitate sau trecute cu vederea de cei cărora li se adresează – votanții partidelor – dar nu sunt uitate de partenerii străini care au fost ținta acestor acuzații. Dimpotrivă, aceste acțiuni sunt introduse în anumite „condicii” sau, să le numim, memorii instituționale ale vecinilor noștri și a partenerilor de dezvoltare. Problema e și mai gravă prin faptul că aceste declarații sau acțiuni neinspirate au vizat UE, România și Ucraina: principalul partener de dezvoltare și ambele două state vecine. Grav este că unii membri ai Guvernului și-au permis să facă declarații nefondate și necalculate. Premierul Ion Chicu a acuzat reprezentanții UE că se fac vinovați de furtul miliardului prin faptul că ar fi sprijinit guverne corupte. Chiar dacă a șters ulterior acest mesaj de pe o rețea de socializare, îi va fi foarte complicat să construiască relații de încredere cu reprezentanții UE. Printre persoanele vizate este un reprezentant al UE, cetățean al Germaniei – una din cele mai influente state din Uniunea.

Ministrul apărării, Victor Gaiciuc, și-a permis să laude grupările paramilitare din Donbas, evidențiind „eroismul și starea de spirit înaltă a separatiștilor în lupta lor împotriva armatei Ucrainei”. Este practic imposibil să crezi că statul ucrainean va trece cu vederea aceste declarații și că relațiile bilaterale nu vor fi afectate.

De asemenea, nu poate fi uitat actul sfidător al unui deputat socialist care a rupt harta României în plenul Parlamentului Republicii Moldova. Șirul declarațiilor românofobe ale socialiștilor este lung și poate fi continuat. România a fost inițial rezervată față de orice coaliție unde participă partidul socialiștilor. Situația va fi și mai complicată în condițiile în care socialiștii controlează în totalitate executivul.

În al treilea rând, membrii Guvernului, fiind ostatici politici și preferințelor lor pro-ruse, au efectuat prima vizita oficială în Rusia. Oricare ar fi explicațiile lui Chicu, inclusiv rugămintea de a nu specula pe subiectul deplasării sale la Moscova, actuala guvernare a dat sfara în țară și peste hotare în materie de politică externă. Cine a trebuit să înțeleagă, a înțeles această manevră în spiritul politicii externe echilibrate enunțată de Igor Dodon.

Totul pentru un nou mandat de președinte. În baza declarațiilor efectuate de actualul Guvern, înțelegem că mandatul executivului este de a asigura lui Igor Dodon un nou termen la alegerile prezidențiale din anul viitor. Ion Chicu a fost trimis să caute bani pentru a sprijini ambițiile politice ale actualului președinte. Instrumentul anunțat este de transformarea Republicii Moldova într-un șantier, împrumutând circa 500 milioane de dolari din Rusia și alte sume din altă parte. Ținând cont de faptul că Igor Dodon a concentrat deja prea multă putere în mâinile sale (lipsește procurorul și o majoritate în Parlament), deține mai multe televiziuni și ar dori să controleze judiciarul, împotrivindu-se, inclusiv unui procuror general independent, Republica Moldova riscă să alunece și mai mult în zona obscurului și incertitudinii sub patronajul vigilent al Federației Ruse. Această concluzie este susținută de prestanța politică a lui Igor Dodon, în special în funcția de președinte, care ne face să credem că dânsul nu este omul potrivit la locul potrivit în sensul promovării reformelor și schimbărilor așteptate de cetățenii Republicii Moldova.